

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ จะสามารถใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้นั้น การสอนจำเป็นต้องเน้นให้มีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการเตรียมตัวเพื่อสอนให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เพราะการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไม่เหมือนกับการเรียนการสอนภาษาแม่ ดังที่ จูฑาร์ตัน ธาณี (2524, หน้า 3) ได้กล่าวว่า ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ครูจะต้องปูพื้นฐานที่มั่นคงให้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนภาษาแม่ได้ดี โดยใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วย ดังนั้นการเรียนภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยผู้สอนในการช่วยจัดสิ่งแวดล้อม และใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ช่วยจัดสภาพการณ์ สร้างความสนใจ แรงจูงใจ ความพร้อมและเจตคติที่ดีให้ผู้เรียน นอกจากนี้ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2530, หน้า 14) ยังกล่าวว่าผู้สอนจะต้องเพิ่มเติมหรือดัดแปลงเนื้อหา และจัดกิจกรรมในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงภาษาอย่างแท้จริงด้วย โดยผู้สอนจะยึดจุดหมายปลายทางของการเรียนเป็นสำคัญ การเรียนการสอนจะเกิดประสิทธิภาพเต็มที่ถ้าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสภาพการณ์จริงให้มากที่สุด การจัดกิจกรรมการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นเรียน

การใช้กิจกรรมการสื่อสารเป็นการผสมผสานทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ ดังที่ Chomsky (อ้างใน นันทิยา แสงสิน, 2534, หน้า 77) มีแนวคิดว่าถ้าคนเรามีความรู้ความเข้าใจตัวภาษาแล้ว จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และ Hymes (1972) มีความเชื่อว่าการที่คนเรามีความสามารถในการสื่อสารได้ ต้องมีความรู้ทั้งในด้านตัวภาษาและต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อความหมาย โดยสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสมถูกต้อง เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมสมารถที่จะใช้ภาษาให้เหมาะสมโดยคำนึงว่าเราสื่อสารกับใคร เมื่อไร ที่ไหนและอย่างไร สอดคล้องกับ Littlewood (1983) ที่กล่าวไว้ว่ากิจกรรมการสื่อสารเป็นกิจกรรมการสอนที่ไม่จำกัดความสามารถของผู้เรียนไว้เพียงแค่ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์เท่านั้น แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยสัมพันธ์ความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการ

ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งต้องมีการสื่อสาร โดยใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ

ในขณะที่โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ประชากรทั่วทุกมุมโลกสามารถสื่อสารกันได้อย่างง่ายดายและสะดวกรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ ข้อความ ฯลฯ แต่การติดต่อสื่อสารโดยใช้วิธีการเขียน เช่น การเขียนจดหมายธุรกิจ ยังคงเป็นที่คุ้นเคยและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการธุรกิจ แม้ว่าจะมีเครื่องมือสื่อสารชนิดใหม่ ที่ทำให้ลดความจำเป็นในการเขียนจดหมายธุรกิจลง แต่ก็ยังมีอีกหลายโอกาสที่จำเป็นต้องใช้การเขียนจดหมายธุรกิจ (บังอร สว่างโรต, 2535, หน้า 1) เนื่องจากการติดต่อโดยวิธีดังกล่าว สามารถเก็บไว้เป็นหลักฐานที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 ถึงความต้องการของนักศึกษาจีนที่เรียนในประเทศไทย พบว่านักศึกษาบางส่วนโดยเฉพาะนักศึกษาที่เรียนทางสาขาธุรกิจมีจุดประสงค์ต้องการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในประเทศไทย ดังนั้นนักศึกษาจึงควรมีความสามารถต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับการใช้ภาษาไทย เช่น การเขียนจดหมายเพื่อได้ตอบในวงการธุรกิจ

ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน หาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายในการสอนภาษาได้ ดังคำกล่าวของ Johnson (1983, หน้า 16) ที่ว่า เราต้องเลือกอาวุธให้เหมาะสมกับสงคราม (We have to select our weapons according to the war) ดังนั้นกิจกรรมการใช้ภาษาที่สามารถนำมาใช้ในการสอนการเขียนจดหมายภาษาไทยธุรกิจ อาจแบ่งได้เป็นสองลักษณะ คือ

1. กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษา อันได้แก่ คำศัพท์ สำนวน และ โครงสร้างประโยคมาใช้ในการเขียนจดหมายเพื่อให้สื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ ซึ่งการทำกิจกรรมลักษณะนี้อาจจะให้ผู้เรียนทำเป็นงานเดี่ยวหรืองานคู่ก็ได้ แต่ควรใช้หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ คำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยค และแบบฟอร์มของจดหมายแล้ว เช่น การเขียนจดหมายโดยให้ผู้เรียนคัดลอกข้อความและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่าง ได้แก่ เปลี่ยนกาลของกริยา เปลี่ยนคำศัพท์ และสำนวน การเติมคำหรือข้อความในจดหมายให้สมบูรณ์ การจัดเรียงลำดับข้อความในจดหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ และการใช้สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารประเภทหนึ่ง นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ภาษาตามหน้าที่ของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคม และบทบาทที่ได้รับอีกด้วย (Littlewood, 1983, หน้า 43-44) กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ

ในการเรียนภาษา เพราะผู้เรียนนอกจากจะได้ฝึกเขียนจดหมายจากสื่อที่เป็นจริงแล้วยังได้ฝึกเขียนจดหมายโต้ตอบกันเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มตามสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ อีกด้วย

การจัดการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนั้น จะใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ให้ผู้เรียนใช้ภาษาตามหน้าที่ทางภาษา และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ได้จริง จากแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้นำไปสู่วิธีการสอนเพื่อการสื่อสารดังที่กรมวิชาการ (2544, หน้า 57 - 114) ได้อธิบายการสอนที่ใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ รูปแบบผสมผสานกับยึดหลักการสอนเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการทำกิจกรรม เร้าความสนใจ (Warm up) หรือกิจกรรมทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้ว การบอกจุดประสงค์ในการเรียน นำเสนอคำศัพท์ใหม่ โครงสร้างประโยคหรือการอ่านและเขียน ในขั้นตอนนี้เน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy)

ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นนี้เป็นการฝึกที่อยู่ในความดูแลของผู้สอน (Controlled Practice) เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจแล้ว จึงให้ผู้เรียนจับกลุ่มฝึกกันเอง (Free Practice) ในขั้นนี้ครูไม่ขัดจังหวะการฝึกของผู้เรียน ถึงแม้จะพบว่ามีข้อผิดพลาด แต่เมื่อฝึกเสร็จแล้วจึงแก้ไขภายหลัง เพราะระยะนี้ต้องการความคล่องแคล่วในการฝึก (Fluency)

ขั้นที่ 3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นขั้นตอนที่นำความรู้และทักษะภาษาที่ได้เรียนและฝึกปฏิบัติมาไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การเล่นเกม และอื่น ๆ

Littlewood (1981, หน้า 12, 20) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมว่าช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหลักการทางภาษากับการใช้ภาษาความหมายทางสังคมเพื่อนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และหลักการสำคัญอีกหนึ่งประการของทักษะด้านการสื่อสารคือความสามารถที่จะใช้ภาษาในการสื่อความหมายทางสังคมได้ดีเช่นเดียวกับการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ผู้มีความสามารถทางการเขียนต้องไม่เพียงแต่เป็นผู้ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักภาษาเท่านั้นแต่ต้องรู้จักเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมที่เผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสมด้วย กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้แก่ กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมสถานการณ์จำลอง กิจกรรมทั้งสองประเภทนี้ถือได้ว่าช่วยเพิ่มบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศและช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยต่อการเขียนภาษาต่างประเทศได้ดี นอกจากนี้ Savignon (1997) ได้กล่าวว่าแนวการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ แนวการสอนภาษาเพื่อ

การสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) เพราะแนวการสอนนี้ไม่ใช่เพียงแค่เพิ่มความสามารถด้านการสื่อสารเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงช่วยในเรื่องการตีความ และความเข้าใจ ด้านการใช้ภาษาตามเหตุการณ์ต่างๆในสังคม มีการสอนการใช้ไวยากรณ์เพื่อความชัดเจนด้านการสื่อสารด้วย การสอนเพื่อการสื่อสารเน้นความสำคัญเรื่องการใช้ภาษาในชีวิตจริงและสื่อความหมายได้ตามความต้องการ

วิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศเป็นสาขาวิชาที่มีการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยขุนนา นอร์มัลกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยจะจัดรูปแบบการเรียนการสอนในลักษณะที่นักศึกษา จะเรียนวิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศที่ขุนนา 2 ปีและศึกษาที่ประเทศไทยอีก 2 ปี ซึ่งในเนื้อหา วิชาเอกจะเน้นเรื่องการดำรงระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน แม้ว่าในวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้อง เรียนนั้นไม่มีการสอนในเรื่องการเขียนจดหมายธุรกิจเป็นการเฉพาะ แต่จะมีวิชาที่ได้พูดถึงจดหมาย ธุรกิจต่าง ๆ ระหว่างการค้า ซึ่งพบว่าครูผู้สอนใช้วิธีสอนที่ไม่ละเอียดลึกซึ้ง คือผู้สอนจะนำเสนอ ตัวอย่างเฉพาะ และอธิบายลักษณะต่าง ๆ ของตัวอย่างจดหมายแต่ละฉบับเท่านั้น ทำให้ผู้เรียน มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจดหมายธุรกิจที่ไม่ชัดเจนและผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกเขียนจดหมาย ในขณะการทำงานนั้น นักศึกษาจะต้องมีการเขียนจดหมายธุรกิจเพื่อการติดต่อสื่อสาร ซึ่งทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีปัญหาหรือพบความผิดพลาด เช่น รูปแบบจดหมายไม่ถูกต้อง การใช้คำ ไม่เหมาะสม และการใช้ภาษาในประโยคไม่ตรงฐานะผู้เขียน ดังนั้นหากนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝน ทักษะการเขียนจดหมายธุรกิจ ในขณะที่นักศึกษาได้ศึกษาที่ประเทศไทย ประกอบกับนักศึกษาได้ใช้ ภาษาในสถานการณ์จริงทุกวัน จะทำให้ช่วยแก้ปัญหาหรือลดความผิดพลาดในการเขียนจดหมาย ด้วยตัวของนักศึกษาเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการเขียนจดหมายภาษาไทยธุรกิจ เพื่อพัฒนาความสามารถ ในการเขียนจดหมายภาษาไทยธุรกิจให้นักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนจดหมายธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมสำหรับนักศึกษาจีนวิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่นักศึกษามีต่อกิจกรรมการใช้ภาษา เพื่อการปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมในการเขียนจดหมายธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาจีนที่เรียนวิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ได้ลงทะเบียนในกระบวนวิชาการนำเข้าส่งออก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 41 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับการเขียนจดหมายธุรกิจ ได้แก่ แบบฟอร์มของจดหมายธุรกิจ การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ การใช้ถ้อยคำและสำนวน และการสื่อความหมายในการเขียนจดหมายธุรกิจ
2. กระบวนการของกิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เน้นให้นักศึกษาพัฒนาความสามารถด้านการเขียนจดหมายธุรกิจ ในการจัดกิจกรรมจะมีการแสดงบทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง ซึ่งได้นำขั้นตอนกิจกรรมของ อรุณี วิริยะจิตรา ที่มีขั้นตอนรูปแบบและวิธีการใช้ภาษา ขั้นฝึกการใช้ภาษา และขั้นการนำภาษาไปใช้ ทั้งหมด 3 ขั้นตอนมาเป็นหลัก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเขียนจดหมายธุรกิจของนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยมีดังนี้

1. กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาได้ใช้ภาษาตามหน้าที่ของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมหรือในชีวิตประจำวัน กระบวนการของกิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ขั้นเสนอรูปแบบและวิธีการใช้ภาษา
- 1.2 ขั้นฝึกการใช้ภาษา
- 1.3 ขั้นการนำภาษาไปใช้

กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสมกับสภาพห้องเรียนมากที่สุด มี 2 ประเภท คือ การแสดงบทบาทสมมติ และการใช้สถานการณ์จำลอง

การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมที่กำหนดให้นักศึกษาต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดในบัตรบทบาท โดยการโต้ตอบกันหรือสื่อสารกันภายในกลุ่มของตนเองเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ตามบัตรบทบาทนั้น

สถานการณ์จำลอง หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักศึกษาปฏิบัติตามหน้าที่และรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์สร้างขึ้นให้คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด

2. **ความสามารถการเขียนจดหมายธุรกิจ** หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการเขียนจดหมายธุรกิจเป็นภาษาไทย ซึ่งรู้จักแบบฟอร์มของจดหมายธุรกิจ การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ได้ถูกต้อง การใช้ถ้อยคำและสำนวนได้เหมาะสม และการสื่อความหมายได้ชัดเจน

3. **นักศึกษาจีน** หมายถึง ผู้เรียนวิชาเอกธุรกิจระหว่างประเทศชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ได้ลงทะเบียนในกระบวนวิชาการนำเข้าส่งออก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางพัฒนาการสอนและบทเรียนที่ใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ
2. ได้แนวทางสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ
3. ได้แนวทางในการทำวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการพัฒนาความสามารถการเขียนสำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป